

Αναζητώντας τις παραδοσιακές στράτες μετακίνησης των κτηνοτρόφων της Θεσσαλίας

Δ. Καψάλης, Μ. Καρατάσιου

Εργαστήριο Λιβαδικής Οικολογίας, Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος,
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ΤΘ 286, 54124 Θεσσαλονίκη, e-mail:
dkaps1914@yahoo.gr

Περίληψη

Η μετακινούμενη κτηνοτροφία αποτελεί ένα παραδοσιακό σύστημα εκτροφής των ζώων τόσο στην Ελλάδα όσο και σε πολλές περιοχές της Μεσογείου. Οι διαφορετικές κυρίως κλιματικές συνθήκες, ανάγκαζαν τους κτηνοτρόφους μαζί με τα κοπάδια και τις οικογένειες τους σε εποχιακές μετακινήσεις για εξεύρεση και εκμετάλλευση των διαθέσιμων βοσκοτόπων (χειμερινά - θερινά λιβάδια). Ωστόσο, η μετακινούμενη κτηνοτροφία τα τελευταία 30 χρόνια εμφανίζει σημαντική μείωση με αποτέλεσμα σημαντικά πολιτισμικά, ιστορικά κοινωνικοοικονομικά στοιχεία κινδυνεύουν να χαθούν. Η μελέτη και η καταγραφή των παραδοσιακών διαδρομών μετακίνησης κρίνεται αναγκαία. Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν μέσω δομημένων συνεντεύξεων, α) να αναζητήσει τις παραδοσιακές διαδρομές - στράτες - μετακίνησης των κτηνοτρόφων της Θεσσαλίας από τα χειμερινά στα θερινά λιβάδια και αντίστροφα και β) να καταγράψει τις διαδρομές, τη διάρκεια κάθε μετακίνησης αλλά και τις στάσεις (κονάκια) που πραγματοποιούσαν/ούν οι μετακινούμενοι κτηνοτρόφοι. Για την υλοποίηση των συνεντεύξεων αναζητήθηκαν κτηνοτρόφοι κυρίως μεγάλης ηλικίας που πραγματοποιούσαν εποχιακές μετακινήσεις στο παρελθόν, αλλά και νεότεροι που εξακολουθούν ακόμη και σήμερα να ακολουθούν τις παραδοσιακές στράτες. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, ότι οι μετακινούμενοι κτηνοτρόφοι χωρίζονται σε τρεις κύριες ομάδες: Σαρακατσαναίοι, Βλάχοι και Κουπατσαραίοι, που παρουσιάζουν διαφοροποίηση στα θερινά λιβάδια που επέλεγαν και επιλέγουν ακόμη και σήμερα να μετακινηθούν. Οι κτηνοτρόφοι Βλάχικης καταγωγής μετακινούνταν κυρίως προς τις ορεινές περιοχές της Αετομηλίτσας, του Αυγερινού και της Σαμαρίνας, οι Κουπατσαραίοι στο Δοτσικό ενώ στο όρος Βέρμιο, στον Γράμμο και στον Άγιο Γερμανό Πρεσπών μετακινούνταν κυρίως τα Σαρακατσαναίικα τσελιγκάτα. Όμως, όσον αφορά τις περιοχές χειμερινής διαβίωσής τους δεν παρατηρείται διαφοροποίηση και είναι συγκεντρωμένες κυρίως σε χωριά της Π.Ε. Λάρισας και λιγότερο στις Π.Ε. Τρικάλων και Μαγνησίας. Οι μετακινούμενοι κτηνοτρόφοι στις περισσότερες περιπτώσεις πραγματοποιούσαν όλη τη διαδρομή με τα πόδια ενώ σε κάποιες ιδιαίτερες περιπτώσεις, για να αποφύγουν

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΙΒΑΔΟΠΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ / ΕΝΟΤΗΤΑ Α

τις γεωργικές καλλιέργειες, ήταν αναγκασμένοι να χρησιμοποιούν άλλα μεταφορικά μέσα (τρένο). Η στράτα διαρκούσε κατά μέσο όρο 8 έως 42 μέρες ανάλογα με την εποχή και τις ανάγκες του κοπαδιού.

Λέξεις κλειδιά: Λιβάδια, κονάκια, Σαρακατσαναίοι, Βλάχοι, Κοπατσαραίοι, συνεντεύξεις.

Εισαγωγή

Ως μετακινούμενη κτηνοτροφία εννοούμε την εποχιακή μετακίνηση των κοπαδιών μεταξύ των λιβαδιών σε μεγάλα (θερινά λιβάδια) και σε χαμηλά υψόμετρα (χειμερινά λιβάδια), ακολουθώντας συγκεκριμένες και επαναλαμβανόμενες διαδρομές, στοιχείο που αποτελεί κοινή πρακτική σε πολλές περιοχές της Μεσογείου (Sidiropoulou et al. 2014). Η μετακινούμενη κτηνοτροφία, αποτελεί μια μέθοδο προσαρμογής για την βέλτιστη χρήση των διαθέσιμων πόρων (Birch και Grahm 2007), η οποία εφαρμόζεται σε πολλές χώρες της Μεσογείου όπως στην Τουρκία (Ocak 2016), την Ρουμανία (Micle 2013), την Ιταλία (Meini et al. 2014), την Ισπανία (Hevia et al. 2013) και πολλές άλλες.

Οι μετακινήσεις γίνονταν κατά το τέλος Οκτωβρίου (Αγίου Δημητρίου) προς τα χειμαδιά και κατά το τέλος Απριλίου (Αγίου Γεωργίου), από τα χειμαδιά προς τα θερινά λιβάδια και διαρκούσαν από λίγες μέρες έως και μερικές εβδομάδες, ανάλογα με τη διανυόμενη απόσταση και τα μέσα μεταφοράς.

Η μετακινούμενη αιγοπροβατοτροφία αποτελεί εξέλιξη του νομαδικού συστήματος εκτροφής και η εμφάνιση της σε μεσογειακές χώρες όπως η Ελλάδα έγκειται στις ιδιαίτερες εδαφολογικές και κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν. Πρόκειται για ένα σύστημα εκτροφής ιδιαίτερο και πολυδιάστατο. Η ιδιαιτερότητα του έγκειται στον τρόπο διαχείρισης που επιβάλλει τη μετακίνηση των κοπαδιών μεταξύ πεδινών και ορεινών - ημιορεινών περιοχών, έχοντας ως στόχο την καλύτερη αξιοποίηση της διαθέσιμης βοσκήσιμης ύλης (Ntassiou και Doukas 2018). Η μετακινούμενη κτηνοτροφία παρουσιάζει μία σημαντική μείωση τα τελευταία τριάντα χρόνια με αποτέλεσμα να κινδυνεύουν να χαθούν σημαντικές πληροφορίες σχετικά με αυτό το σύστημα εκτροφής. Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν μέσω δομημένων συνεντεύξεων να αναζητηθούν και να καταγραφούν οι παραδοσιακές διαδρομές -στράτες - μετακίνησης των κτηνοτρόφων της Θεσσαλίας, όπως και η διάρκεια τους, οι στάσεις (κονάκια) αλλά και οι εργασίες που πραγματοποιούσαν κατά τη διάρκεια αυτής.

Μέθοδοι και υλικά

Για τη συλλογή των δεδομένων για την καταγραφή των παραδοσιακών διαδρομών των μετακινούμενων κτηνοτρόφων της Θεσσαλία προς τα θερινά λιβάδια της Βόρειας Ελλάδας πραγματοποιήθηκαν 66 δομημένες συνεντεύξεις. Το δείγμα αποτελούσαν κτηνοτρόφοι μεγάλης ηλικίας που πραγματοποιούσαν εποχιακές μετακίνησης στο παρελθόν, αλλά και νεότεροι που εξακολουθούν ακόμη και σήμερα να

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΙΒΑΔΟΠΟΝΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΕ ΝΕΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

ακολουθούν τις παραδοσιακές στράτες μετακίνησης. Ο αριθμός των συνεντεύξεων κρίθηκε επαρκείς, καθώς οι επιπλέον συνεντεύξεις δεν πρόσθεσαν καμία νέα πληροφορία.

Οι συνεντεύξεις κατά τη θερινή περίοδο πραγματοποιήθηκαν στους θερινούς τόπους διαμονής των κτηνοτρόφων (Αετομηλίτσα, Σαμαρίνα, Δοτσικό και Αυγερινό) ενώ κατά τη χειμερινή περίοδο στις περιοχές χειμερινής διαβίωσής τους (Λαρισα, Δελέρεια, Τύρναβο, Ροδιά, Δήμητρα, Ανάβρα, Πρινιά, Γερακάρι, Άγιο Νικόλαο, Θεόπετρα, Συκούριο, Ευξεινούπολη και Αλμυρό). Για την απεικόνιση των παραδοσιακών διαδρομών, χρησιμοποιήθηκαν δορυφορικές εικόνες από την ελεύθερη θέαση του Google Earth Pro (2018).

Αποτελέσματα και συζήτηση

Οι μετακινούμενοι κτηνοτρόφοι της Θεσσαλίας χωρίζονται σε τρεις μεγάλες ομάδες με βάση την καταγωγή τους, Βλάχοι, Κουπατσαράιοι και Σαρακατσαναίοι. Από τις 66 συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν σε μετακινούμενους κτηνοτρόφους, οι 32 έγιναν σε Βλάχους, οι 5 σε Κουπατσαράιους, οι οποίοι και πληθυσμιακά αποτελούν τον μικρότερο αριθμό μετακινούμενων κτηνοτρόφων και οι 29 σε Σαρακατσαναίους.

Κατά τη διάρκεια της έρευνας στους μετακινούμενους κτηνοτρόφους της Θεσσαλίας που που μετακινούνταν στα λιβάδια της Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας και της Ήπειρου, δεν κατέστη δυνατό να ανευρεθεί κανείς κτηνοτρόφος από την Π.Ε. Καρδίτσας.

Στην Π.Ε. Τρικάλων πραγματοποιήθηκαν 4 συνεντεύξεις (6,06% στο σύνολο των συνεντεύξεων) σε κτηνοτρόφους μόνο με Βλάχικη καταγωγή. Στην Π.Ε. Μαγνησίας πραγματοποιήθηκαν 11 συνεντεύξεις (16,66% στο σύνολο των συνεντεύξεων) σε κτηνοτρόφους μόνο Σαρακατσάνικης καταγωγής. Στην Π.Ε. Λάρισας πραγματοποιήθηκαν 51 συνεντεύξεις (77,28% στο σύνολο των συνεντεύξεων), από τις οποίες οι 5 πραγματοποιήθηκαν σε κτηνοτρόφους με Κουπατσαραϊκή καταγωγή, οι 18 σε κτηνοτρόφους με Σαρακατσάνικη καταγωγή και 28 σε κτηνοτρόφους με Βλάχικη καταγωγή.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της παρούσας εργασίας, το μεγαλύτερο ποσοστό μετακινούμενων κτηνοτρόφων προς τα λιβάδια της Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας και Ήπειρου, συγκεντρώνεται στην Π.Ε. Λάρισας. Το 12,5% των μετακινούμενων κτηνοτρόφων Βλάχικης καταγωγής κατοικεί στην Π.Ε. Τρικάλων και το 87,5% στην Π.Ε. Λάρισας. Το 100% των κτηνοτρόφων με Κουπατσαραϊκή καταγωγή κατοικεί στην Π.Ε. Λάρισας, ενώ το 62,07% και 37,93% με Σαρακατσαναίκη καταγωγή κατοικεί στην Π.Ε. Λάρισας και Π.Ε. Μαγνησίας αντίστοιχα.

Μέσω των συνεντεύξεων, διαπιστώθηκε πως το σύνολο των κτηνοτρόφων Βλάχικης καταγωγής έχει τρεις κύριες περιοχές θερινής διαβίωσης την: περιοχή της Σαμαρίνας Γρεβενών το 53,13%, την περιοχή της Αετομηλίτσας Ιωαννίνων το 34,38% και την περιοχή του Αυγερινού Βοίου το 12,49% (Εικόνα 2). Οι Κουπατσαράιοι

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΙΒΑΔΟΠΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ / ΕΝΟΤΗΤΑ Α

μετακινούμενοι κτηνοτρόφοι απαντώνται κυρίως σε δύο περιοχές, Δοτσικό (80%) και Πεντάλοφο (20%) Γρεβενών (Εικόνα 1). Σε αντίθεση με τους Βλάχους και Κουπατσαρίους, οι κτηνοτρόφοι Σαρακατσαναίκης καταγωγής μετακινούν/σαν τα κοπάδια τους σε περισσότερες περιοχές, συνολικά οκτώ. Ένα μικρό ποσοστό τους το 6,89% μετακινούσε/νει τα ζώα του στην περιοχή του όρους Βαρνούντα, το 6,89% στα Πλέιρια όρη, το 58,62% στο όρος Βέρμιο, το 10,34% στο όρος Βόρρας, το 3,44% στο όρος Μάνκοβιτς, το 6,89% στο όρος Βίτσι, το 3,44% στο όρος Γράμμος και το 3,44% στο όρος Γκολίνα. Από τα παραπάνω στοιχεία είναι εμφανές ότι μεγαλύτερο ποσοστό αυτών συγκεντρώνεται στο όρος Βέρμιο, όπου κάποιοι κτηνοτρόφοι κατέχουν και ιδιόκτητα λιβάδια (Εικόνα 3). Με βάση βιβλιογραφικά δεδομένα στο Βέρμιο υπήρχαν 27 Τσελιγκάτα τη δεκαετία του 60 (Κατσαρός 2009).

Η περίοδος μετακίνησης ποικίλει και εξαρτάται τόσο από την περιοχή στην οποία μετακινούνται, όσο και από τον τρόπο μετακίνησης των οικογενειών και των κοπαδιών τους. Η μετακίνηση των Βλάχων και Κουπατσαρίων κτηνοτρόφων και στις δύο περιόδους μετακίνησης γινόταν με τα πόδια, σε αντίθεση με τους Σαρακατσαναίους, που κατά την θερινή μετακίνηση επιλέγανε τη μετακίνηση, είτε με τα πόδια (23 συνεντεύξεις) είτε με τραίνο (6 συνεντεύξεις), μία πρακτική που έχει καταγραφεί και σε άλλες χώρες όπως στην Ιταλία (Meini et al. 2014) και στην Γαλλία (Wolff και Fabre 2004) και εφαρμόζεται μετά τον 19^ο αιώνα, ενώ κατά την χειμερινή μετακίνηση όλοι επέλεγαν τη μετακίνηση με τα πόδια.

Κατά την άνοδο των κοπαδιών στα θερινά λιβάδια, το 71,21% των κτηνοτρόφων που ρωτήθηκαν πραγματοποιούσαν μετακίνηση με διάρκεια 10-20 ημέρες, το 22,72% από 0-10 ημέρες ενώ το 6,06% μετακίνηση μεγαλύτερη των 20 ημερών. Η μικρότερη διάρκεια μετακίνηση που καταγράφηκε ήταν 8 μέρες (προσωπική επικοινωνία). Η περίοδος μετακίνησης προς τα θερινά λιβάδια ήταν πάντα πιο σύντομη σε σχέση με τη μετακίνηση προς τα χειμαδιά και είναι σε πλήρη ταύτιση με των αριθμό των στάσεων που πραγματοποιούσαν, μία στάση για κάθε ημέρα μετακίνησης.. Κατά την μετακίνηση τους στα θερινά λιβάδια σε κάθε στάση οι εργασίες που πραγματοποιούσαν πέρα από την κατασκευή των τεντών διαμονή τους, ήταν το άρμεγμα των ζώων και η παραγωγή τυριού, μια πρακτική που κατέγραψε και ο Ocak (2016) σε μετακινούμενους κτηνοτρόφους στην Τουρκία. Κατά την χειμερινή μετακίνηση το 54,54% των μετακινούμενων κτηνοτρόφων βρέθηκε ότι πραγματοποιούσαν μετακίνηση μεγαλύτερη των 20 μερών (υπάρχει μαρτυρία κτηνοτρόφου που έκανε 42 μέρες κατά την χειμερινή περίοδο μετακίνησης), το 36,36% πραγματοποιούσαν μετακίνηση μεταξύ 10-20 μέρες και το 9,10% πραγματοποιούσαν μετακίνηση από 0-10 μέρες. Στην Ισπανία οι Oteros-Rozas et al. (2012) και Hevia et al. (2013) καταγράφανε διαδρομές μετακίνησης 25-30 ημερών.

Εάν και υπήρχε διαφοροποίηση στον αριθμό των ημερών μεταξύ των δύο μετακίνησεων ο αριθμός των στάσεων που πραγματοποιούσαν όμως ήταν σταθερός. Ο μέγιστος αριθμός ημερών διαμονής που καταγράφηκε για μια στάση κατά τη χειμερινή μετακίνηση, ήταν τρεις μέρες. Η αύξηση της χρονικής περιόδου που απαιτούνταν για να κατεβάσουν τα κοπάδια στα χειμερινά λιβάδια, οφειλόταν στην εκμετάλλευση όσο

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΙΒΑΔΟΠΟΝΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΕ ΝΕΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

το δυνατόν περισσότερων εκτάσεων για βοσκή (λιβάδια και χωράφια τα οποία είχαν συγκομιστεί) από τα οποία διέρχονταν τα κοπάδια ώστε να ξεκινήσει αργότερα και η εκμετάλλευση των χειμερινών λιβαδιών. Πολλοί κτηνοτρόφοι ανέφεραν πως κατά τη χειμερινή περίοδο, πέρα από το ότι βόσκουν στα λιβάδια τα ζώα τους, τα χορηγούσαν και ζωτροφές. Την τελευταία 10ετία που υπάρχουν αυξήσεις στο κόστος παραγωγής προϊόντων όπως ζωτροφών και πετρελαίου οδήγησε και πολλούς Ισπανούς κτηνοτρόφους να ξαναρχίσουν την μετακίνηση με τα πόδια (Oteros-Rozas et al. 2012).

Εικόνα 1. Δίκτυο Κουπατσαραίων μετακινούμενων κτηνοτρόφων

Εικόνα 2. Δίκτυο Βλάχων μετακινούμενων

Εικόνα 3. Δίκτυο Σφραγιστών μετακινούμενων κτηνοτρόφων

Οι μετακινούμενοι κτηνοτρόφοι Βλάχικης και Κουπατσαραίικης καταγωγής, διαμένουν σε οργανωμένα χωριά, ενώ οι Σαρακατσάνικης έκτιζαν «κονάκια» πάνω στα θερινά λιβάδια όπου βόσκανε τα ζώα τους. Εξαίρεση αποτελεί αναφορά που έγινε από κτηνοτρόφο που μετακινούσε τα ζώα του στην περιοχή της Κρυσταλλοπηγής (πρωσική επικοινωνία), όπου το κράτος μετά τον εμφύλιο πόλεμο τους παραχώρησε έκταση και σπίτια εντός του οικισμού της Κρυσταλλοπηγής καθώς όλοι οι κάτοικοι του χωριού μετανάστευσαν σε άλλες χώρες.

Συμπεράσματα

Οι παραδοσιακές διαδρομές μετακίνησης από τη Θεσσαλία στα θερινά λιβάδια της Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας καθώς και της Ήπειρου διαρκούσαν από 8 έως 42 μέρες και ήταν συνυφασμένες με την εποχή της μετακίνησης και τις ανάγκες του κοπαδιού. Οι Βλάχοι και Κουπατσαραίοι μετακινούμενοι κτηνοτρόφοι κατά τη θερινή περίοδο διαμονής κατοικούσαν σε μόνιμους τόπους διαμονής, κοντά στις περιοχές όπου βόσκανε τα ζώα τους, σε αντίθεση με τους Σαρακατσάνους που ζούσαν οργανωμένα σε επίπεδο οικογένειας (Τσελιγκάτα), σε «κονάκια» δίπλα στα λιβάδια όπου βόσκανε τα ζώα τους. Η καταγραφή των διαδρομών των μετακινούμενων κτηνοτρόφων αποτελεί άνλη κληρονομιά της Ελλάδας. Μέσω αυτής της καταγραφής, μπορεί να αναδειχθεί ο βιωματικός τουρισμός όπως και τα γαλακτοκομικά προϊόντα που παράγονται από αυτόν τον τύπο κτηνοτροφίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Birch, I. and R. Grahn. 2007. Pastoralism-Managing multiple stressors and the threat of climate variability and change. Human development report 2007/2008. Fighting climate change: Human solidarity in a divided world. In Human development report office. <http://hdr.undp.org>.
- Google Earth". Google. Retrieved 11 March 2018.
- Hevia, V. F.M., Azcarate E. Oteros-Rozas, and J.A. Gonzales, 2013. Exploring the role of transhumance drove roads on the conservation of ant diversity in Mediterranean agroecosystems. Biodiversity and concervation, 22: 2567.
- Κατσαρός Ν., 2009. Τα Σαρακατσιάνικα Τσελιγκάτα του Βερμίου και η ζωή στις στάνες τους. Λάρισα. σελ. 38
- Meini, M. Adducchio D., Ciliberti D. and G..Di Felice. 2014. Landscape conservation and valorization by satellite imagery and historic maps. The case of Italian transhumance routes, European Journal of Remote Sensing, 47:1, 375-387, DOI: 10.5721/EuJRS20144722
- Micle, I. 2013. From Carpathians to Pindus. Transhumance- a bridge between Romanians and Aromanians, Central European Regional Policy and Human Geography, Year III, no. 1, 2013, pp. 27-33, Debrecen, Hungary
- Ntassiou K. and Doukas I.D. 2018. Recording and mapping traditional transhumance routes in the South-Western Macedonia, Greece. GeoJournal. <https://doi.org/10.1007/s10708-018-9857-4>
- Ocak, S. 2016. Transhumance in Central Anatolia: A Resilient Interdependence Between Biological and Cultural Diversity. J Agric Environ Ethics 29: 439. <https://doi.org/10.1007/s10806-016-9613-z>
- Oteros-Rozas, E., J. A. González, B. Martín-López, C. A. López, and C. Montes. 2012. Ecosystem services and social-ecological resilience in transhumance cultural landscapes: learning from the past, looking for a future. Pages 242–260 in T. Plieninger

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΙΒΑΔΟΠΟΝΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΕ ΝΕΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

- and C. Bieling, editors. Resilience and the cultural landscape. Understanding and managing change in human-shaped environments. Cambridge University Press, Cambridge, UK. <http://dx.doi.org/http://dx.doi.org/10.1017/CBO9781139107778.018>
- Sidiropoulou A., Karatassiou M. Galidaki G. and Sklavou P. 2015 Landscape Pattern Changes in Response to Transhumance Abandonment on Mountain Vermio (North Greece). *Sustainability*. 7: 15652-15673
- Wolff A. and Fabre P. 2004. Transhumant sheep systems of South-eastern France, with special reference to long-distance transhumance from the plain of the Crau to the Alps. P. 113-132. In: Transhumance and biodiversity in European mountains. Edited by: R.G.H. Bunce, M. Pérez-Soba, R.H.G. Jongman, A. Gómez Sal, F. Herzog and I. Austad. 2004. Report of the EU-FP5 project TRANSHUMOUNT (EVK2-CT-2002-80017). IALE publication series nr 1, pp 321.

Discovering the traditional transhumance routes of Thessaly breeders

D. Kapsalis, M. Karatassiu

Laboratory of Rangeland Ecology, Department of Forestry and Natural Environment,
Aristotle University of Thessaloniki, P.O.Box 286, 54124 Thessaloniki,
e-mail: dkaps1914@yahoo.gr

Abstract

Transhumance is a traditional animal husbandry system both in Greece and other Mediterranean countries. Different climatic conditions forced breeders to seasonal movements with their flocks and families to find and exploit available pastures (winter - summer meadows). The recording of these transhumance routes is considered necessary, as in the past 30 years fewer breeders have chosen this grazing system. This paper aims, via structure interviews: a) to seek the traditional transhumance routes - "strates" - of Thessaly breeders and b) to record the routes, the duration of each route and the number of stops ("konakia") that the transhumance breeders carried out. For the implementation of the interviews elderly breeders who made these seasonal movements in the past and younger breeders who still continue these traditional routes were mainly sought. . The results showed that transhumance breeders are divided into three main groups: "Sarakatsani", "Vlachs" and "Koupatsaraioi" who present differentiation in the summer pastures they choose to move their flocks, both in the past and today. The "Vlachs" mainly moved to Aetomilitsa, Avgerinos and Samarina regions the "Kopatsaraioi" to Dotsiko region, and "Sarakatsanoi" to Mount Vermio, Grammos and Agios Germanos Prespa. However, during the winter season, there is no differentiation on pasture lands. They resided mainly in Larissa and less in Trikala and Magnesia prefectures. In most cases, they made these traditional movement by foot but also, in some cases, to avoid agricultural crops, they forced to use transportation, especially train. This seasonal movement lasted 8-42 days depending on the season and the needs of the flock.

Key words: Pastures, konakia, Sarakatsanoi, Vlachs, Koupatsaraioi, interviews.